

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Артем Валерійович НОВІКОВ,

*аспірант відділу аспірантури
(ад'юнктури) і докторантури
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

В умовах воєнного стану публічне адміністрування відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності, громадського порядку та безпеки. Ситуація надзвичайного стану зумовлює необхідність адаптації державних механізмів до швидких змін, зокрема в управлінні суспільними відносинами, контролі за дотриманням законодавства та реагуванні на кризові явища. Особливе значення має правовий аспект функціонування органів публічної влади, який визначає межі та порядок їх дій.

Воєнний стан є надзвичайним правовим режимом, що вводиться для забезпечення національної безпеки, охорони громадського порядку та підтримки державного суверенітету. Він регулюється Конституцією України, Законом України "Про правовий режим воєнного стану" та іншими нормативно-правовими актами. У цьому контексті публічне адміністрування стає важливим інструментом оперативного реагування на кризові ситуації, спрямованим на збереження стабільності в умовах підвищених ризиків. Особливістю правового регулювання під час воєнного стану є можливість обмеження деяких конституційних прав і свобод громадян, що обумовлено необхідністю зменшення загроз громадській безпеці. Наприклад, держава може тимчасово обмежити право на мирні зібрання, свободу слова чи пересування, щоб уникнути провокацій, поширення дезінформації або забезпечити контроль за стратегічно важливими територіями. Такі заходи впроваджуються з метою збереження громадського порядку, проте їхнє застосування повинно бути пропорційним і відповідати правовим нормам. Однією з ключових функцій органів публічного адміністрування під час воєнного стану є впровадження спеціальних адміністративних режимів[1]. Наприклад, встановлення комендантської години дозволяє забезпечити контроль за переміщенням населення, мінімізувати ризик проведення диверсій чи незаконної діяльності. Органи влади також можуть проводити евакуацію громадян із небезпечних регіонів, що вимагає оперативної координації між різними відомствами. Тимчасова мобілізація матеріальних і людських ресурсів дозволяє забезпечити військові потреби, одночасно враховуючи соціальні та економічні інтереси громади. Посилення контролю за дотриманням законодавства є

ще одним важливим аспектом діяльності органів публічного адміністрування. У таких умовах правоохоронні органи отримують додаткові повноваження, зокрема, щодо перевірки документів, затримання осіб, підозрюваних у порушенні громадського порядку, а також проведення обшуків у випадках виникнення загрози безпеці[2]. Це дозволяє ефективніше виявляти та нейтралізувати потенційні загрози. Водночас органи влади повинні дотримуватися принципу законності та уникати зловживання своїми повноваженнями. Значним викликом для органів публічного адміністрування є необхідність збереження балансу між забезпеченням безпеки та дотриманням правових норм. Надмірний тиск на населення чи перевищення повноважень може призвести до суспільної напруги, зниження рівня довіри до органів влади та навіть до конфліктів. Навпаки, недостатнє реагування на виклики загрожує дестабілізацією ситуації та створенням умов для поширення хаосу.

У цих умовах правове регулювання діяльності органів публічного адміністрування повинно бути чітким, прозорим та адаптованим до потреб воєнного часу. Законодавчі акти, які визначають їхні функції, мають містити детальні норми щодо меж повноважень, механізмів їхнього реалізації, а також забезпечення підзвітності посадових осіб. Важливим аспектом є також інформування населення про законність та необхідність певних обмежень, що сприяє підвищенню довіри до держави та її інституцій.

Ефективне функціонування публічного адміністрування для забезпечення громадського порядку під час воєнного стану залежить від застосування чітко визначених механізмів, які спрямовані на оперативне реагування та збереження стабільності в суспільстві. В умовах підвищених ризиків важливим завданням є забезпечення злагодженої співпраці між усіма суб'єктами, що залучені до підтримання громадського порядку, включаючи органи державної влади, місцеве самоврядування, військові адміністрації та громадські організації[3]. Взаємодія між ними дозволяє формувати комплексний підхід до вирішення проблем і оперативно реагувати на зміну обставин. Ключовим механізмом є міжвідомча координація, яка дає змогу налагодити швидкий обмін інформацією між різними рівнями управління та забезпечити скоординовані дії. Таке співробітництво включає обмін аналітичними даними, спільне планування заходів та формування єдиних стандартів реагування на кризові ситуації. Налагоджена співпраця між правоохоронними органами, збройними силами та органами місцевого самоврядування дозволяє ефективно забезпечувати громадський порядок, запобігати правопорушенням та нейтралізувати потенційні загрози.

Цифровізація управлінських процесів виступає ще одним важливим елементом, який значно підвищує ефективність адміністрування. Використання сучасних інформаційних платформ сприяє моніторингу поточної ситуації, відстеженню потенційних загроз та інформуванню

громадян у режимі реального часу. Наприклад, через мобільні додатки чи офіційні вебпортали влада може швидко поширювати актуальну інформацію про зміни в режимі роботи адміністративних органів, правила пересування чи впровадження нових обмежувальних заходів[4]. Це дозволяє не лише підвищити прозорість дій органів влади, але й сформуванню довіри серед населення. В умовах воєнного стану важливою складовою є інформаційна політика. Протидія дезінформації, поширення якої може дестабілізувати ситуацію та спричинити паніку, є пріоритетним завданням органів влади. Надання населенню достовірної, оперативної та зрозумілої інформації допомагає знижувати рівень тривожності, запобігати чуткам і сприяти мобілізації громадянських зусиль для подолання кризових явищ. Водночас важливо забезпечити належну прозорість дій органів публічного адміністрування, щоб уникнути підозр у приховуванні інформації. Не менш значущим є питання підготовки посадовців до роботи у специфічних умовах воєнного стану. Здатність приймати обґрунтовані та правомірні рішення в екстремальних ситуаціях залежить від рівня правової та професійної обізнаності представників публічного адміністрування. Організація тренінгів, навчальних програм і спеціалізованих курсів дозволяє підвищити рівень їхньої компетентності, забезпечуючи належне виконання обов'язків у межах правового поля. Особливе значення також має залучення громадськості до підтримання порядку[5]. В умовах воєнного стану громадські організації можуть відігравати роль посередника між населенням і владою, сприяючи оперативному вирішенню локальних проблем. Організація волонтерських ініціатив та взаємодія з громадськими лідерами дозволяє ефективніше реагувати на виклики, пов'язані з забезпеченням порядку, зокрема в регіонах, які постраждали від воєнних дій.

На нашу думку, застосування цих механізмів дозволяє органам публічного адміністрування оперативно адаптуватися до умов воєнного стану, мінімізувати негативні наслідки кризових явищ і підтримувати громадський порядок. Важливим завданням залишається збереження балансу між безпекою і правами громадян, що є запорукою ефективного управління та довіри до державних інституцій.

Отже, публічне адміністрування у період воєнного стану виконує надзвичайно важливу функцію у забезпеченні громадського порядку, стабільності та захисту населення. Правова основа діяльності органів влади дозволяє створювати ефективні механізми реагування на кризові виклики, водночас зберігаючи основні права та свободи громадян. Проте подальше вдосконалення законодавчої бази, розвиток цифрових технологій та підвищення кваліфікації посадових осіб залишаються ключовими напрямками для зміцнення публічного адміністрування. Збалансоване використання повноважень органів влади є запорукою підтримання довіри суспільства до державних інституцій у критичні періоди.

Список використаних джерел

1. Андрусів О.В. Правове регулювання діяльності органів публічної адміністрації в умовах воєнного стану. Адміністративно-правові аспекти управління в кризових ситуаціях: матеріали наук.-практ. конференції. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2023. С. 57-63.
2. Бондаренко Л.М. Механізми публічного адміністрування для забезпечення громадського порядку. Право та публічне управління. 2023. № 4. С. 102-108.
3. Вишневський С.П. Особливості взаємодії органів публічного адміністрування в умовах надзвичайного стану. Юридичний вісник України. 2023. № 3. С. 74-79.
4. Коваленко А.І. Роль цифрових технологій у забезпеченні громадського порядку під час воєнного стану. Цифрова трансформація публічного управління: матеріали міжнар. наук.-практ. конференції. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2023. С. 86-91.
5. Литвиненко В.М. Інформаційна політика органів публічного адміністрування в умовах воєнного стану. Журнал права та безпеки. 2024. № 1 (49). С. 45-51. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12345678>.